

Ignasi Moreta

Subirachs

La trajectòria artística de Josep Maria Subirachs ha estat certament molt dilatada, i és difícil fer-ne una valoració ràpida. Gran treballador, la seva obra a la Sagrada Família va generar una controvèrsia desmesurada. Els últims anys, l'establiment artístic li va donar l'esquena d'una forma sorprenent: els viaranyes de la projecció de la cultura són inescrutables.

Subirachs era poc amic de textos i discursos. Ell parlava a través de la seva obra artística. En això, era gairebé contracultural, perquè, en el segle XX, l'artista ha estat sovint un teòric: l'autor d'una obra escrita en la qual s'ofereixen els fonaments teòrics i les justificacions detallades de la seva obra plàstica. Subirachs, en canvi, va preferir l'expressió quasi exclusivament plàstica. Però això no significa que aquesta obra no obeís a unes motivacions explicables racionalment. De fet, Subirachs era enormement cerebral, i ell n'era conscient. Només un exemple: la capella del Santíssim de Montserrat (1977). No hi ha res de banal, en aquesta capella. Tot hi és pensat, tot respon a un pla, tot comunica. No hi ha cap concessió a la gratuïtat. El Crist del retaule és, més que esculpit, tot just insinuat en baix relleu, en negatiu, perquè si el sagrat es corporeïtza hi ha el perill, real, de generar idolatria. El Crist en negatiu ens recorda que la teologia també pot ser negativa, apofàtica: ens podem aproximar a Déu no solament a través del que en sabem (ben poc, per no dir gens), sinó també a través del que no en sabem. El coneixement no sempre és acumulatiu. De vegades, opera seguint un procés contrari: l'accés a la saviesa requereix sovint desaprendre, és a dir, alliberar-se d'adherències innecessàries i tendir a una nuesa essencial.

Mircea Eliade considerava que el sagrat no havia desaparegut en el segle XX, sinó que s'havia amagat en les formes expressives de l'art contemporani. L'obra de Subirachs n'és un testimoni viu. ⊕

Olga Xirinachs

Xarxa i unció

Em vénen al cap els mendicants, els tolits, tots aquells que eren legió al temps que Jesús anava per pobles, camins i ciutats, quan no hi havia sometents, policia ni assistència social. «Els pobres sempre seran entre vosaltres», deia quan la Magdalena el perfumava amb l'essència famosa de nards, per cert ben cara. Jesús admetia sobre el seu cos el que els altres li retreien com a malversació de diners que, en comptes d'acceptar en la seva persona, podien repartir entre els pobres. Jesús net, perfumat i polit. No necessàriament vestit amb andròmines. «Els pobres sempre seran entre vosaltres, jo no puc esperar, perquè m'han d'ungir per a la mort». Més o menys, així era.

Llavors, veig els nostres mendicants estrangers en xarxa: a cada entrada de supermercat, caixer automàtic o local transitat, hi ha el noi que alça la veu implorant quan passes, com s'activa una cèl·lula automàtica. Els que acudim als mateixos llocs coneixem els individus. Els veiem com es reuneixen després entre ells i comenten les jugades. Els sabem fins i tot els noms. La Mariana, per exemple, es fa vella a la porta de la catedral, on ha pujat algunes criatures, seves o d'altres, que la canalla també val per a intercanvi. Són una xarxa. Es disputen les portes de les esglésies si cal barallant-se, fet al qual s'ha hagut de posar ordre. Ens han robat fins les agulles de cap: vies de tren, oliveres centenàries, collita, masies, cables de tota mena, amb perill i risc d'uns i altres, tapes de clavegueram, desmuntant metall i ferro de camp i de ciutat. Sempre seran entre nosaltres i en xarxa organitzada.

Em pregunto si eren tan forts al temps que Jesús passava pels camins, i em penso que no. En tot cas, corria la veu, i els lloc millors per a l'almoïna també se'ls disputaven. Ara, robat tot, necessito algú que m'ungeixi per a la mort. ⊕